

Asia: STM048:00/2020

VALMIUSSUUNNITTELUA JA TILANNEKUVAA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET TERVEYDENHUOLTOLAKIIN JA SOSIAALIHUOLTOLAKIIN

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

Näkemyksenne ehdotetuista sosiaalihuoltolain muutoksista

Kuntien sosiaalihuollon palvelut ovat nykyisellään pirstaloituneet. Sosiaalihuollon piirissä on paljon ostopalvelujen tuottajia, joiden valmiustoiminnan säännöllinen tarkastaminen ei ole ollut systemaattista. Lisäksi kunnan eri toimialat ovat ohjanneet omilla sisäisillä ohjeistuksillaan lähinnä kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen valmiuden kokonaisuutta, jossa sosiaalihuollon valmiusasioilla on ollut rooli tukea muita toimialojen valmiustoimintaa.

Erytisesti nyt lausuttavana oleva lakiluonnos nostaa sosiaalihuollon asemaan valmiustoiminnassa näkyvään rooliin terveydenhuollon ja muiden valmiustoimintojen osalta. Laissa on huomioitu kuntien sosiaalihuollon tiedonkeruun ja oman valmiussuunnittelun / varautumisen vastuun kautta se, että myös paikalliset erot ja erityistarpeet tulee huomioitua paikallisessa valmiussuunnittelussa. Lisäksi laki ohjaa toimijoita ylläpitämään valmiutta ja yhteensovittamaan sosiaalihuollon tilannekuvaa perusterveydenhuollon tilannekuvan kanssa, joka tuo kokonaisuudessaan esille toimivat ja toimimattomat osat kunnan valmiustoiminnoissa. Läpileikkaava kartoituksen myötä toimintaa pystytään paremmin kehittämään ja puuttumaan toimimattomiin osa-alueisiin. Kuntien antaman tilannekuvatietojen pohjalta myös alueellinen valmiussuunnitelman laadinta ja ohjaus valmiustoimintaa liittyvissä asioissa sairaanhoitopiireissä helpottuu, mutta saadaan myös kattavammaksi.

Eri tilanteissa tiedon välittäminen vastuu tilannekuvan muodostamisen jälkeen 33c § on keskeinen lain muutos, joka nopeasti tehtynä voi suojella merkittävästi yksilöä tai isompaa joukkoa osa eri tilanteissa. Tämä edellyttää, että valmiussuunnitelmassa otetaan huomioon myös viestintäkanavat / tiedottamisen vastuut, joka selkiyttävät toimintaa sekä poistavat viivettä tarvittavan avun saannilta.

Yhteinen ohjaus kunnille sairaanhoitopiirien kanssa tehtävän yhteistyön myötä auttaa kuntia perustehtäviensä kokonaisuuden hallinnassa valmiustoiminnan osalta ja yhtenäistää valmiustoimintaa. Valmiustoiminnan yhtenäisyys helpottaa kuntien välistä yhteistyötä

suuronnettomuus – tai muissa kriisitilanteissa, joissa kunnan omat resurssit eivät riitä välineistön tai osaavan henkilöstön osalta.

Kunnissa valmiussuunnitelmat ovat osaltaan toimialakohtaisia. Tietyt valmiutta koskevista asioista on laadittu yleinen suunnitelma. Lakimuutos tuo yhtenäisyyttä valmiussuunnitteluun ja sen myötä myös valmiustarpeiden aktivoituessa tieto on paremmin löydettävissä eri toimialueilla, kun asiat ovat koostettuna yhtenäisessä valmiussuunnitelmassa.

Lisäksi lakimuutosta on tarpeen laajentaa sosiaalihuollolle erityistilanteista aiheutuvien korvausten maksamiseen 33 e §, joka on huomioitu jo terveydenhuollon erityistilanteiden osalta.

Lakimuutos huomioi myös selvästi 33 d § osalta kunnan velvollisuudesta tietojen annosta valmiustoiminnan laadintaan ja kehittämiseen liittyen sosiaalihuollolle. Tietojen vaihdon pohjalta saadaan kuntien riskitekijät esille ja tiedot nykyisestä tilanteesta, joka auttaa alueellisesti valmiustoiminnan kehittämisessä.

Näkemyksenne ehdotetusta terveydenhuoltolain muutoksista

Vakavien häiriötilanteet voivat yllättää kunnat ja resurssit eivät välttämättä riitä tilanteen hoitamiseen. Apua voidaan joutua pyytämään muilta toimijoilta laajemmin esimerkiksi toisista kunnista. Lakimuutos terveydenhuollon osalta lisää toimijoiden ja kuntien välistä yhteistyötä sekä valmiustoiminnan suunnittelua / päivittämistä jatkossa. Lain muutoksen myötä myös ns. katvealueet tulee huomioida valmiustoiminnan osalta, kun laaditaan alueellinen valmiussuunnitelma, joka on kaikkien alueen kuntien tiedossa.

Yliopistollisilla sairaanhoitopiireillä on ollut terveydenhuoltolain mukainen erikoissairaanhoidon perustuva koordinoituvastuu, mutta valmiussuunnittelun osalta yhteistyötä kuntien kanssa on ollut vähän.

Lain muutoksen myötä myös tämä asia korjaantuu ja alueellinen yhteistyö valmiustoiminnan osalta saadaan paremmaksi.

Lain muutos yhtenäistää ja selkiyttää eri toimijoiden rooleja normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä vahvistaa niitä elementtiä valmiustoiminnan osalta, jotka varmistavat nopean, oikea-aikaisen sekä tehokkaan toiminnan eri tilanteissa myös haja-asutusalueille.

Terveydenhuollon toiminnassa valmiustoiminnasta vastaa eri toimijat. Valmiussuunnittelusta huolimatta yhteistyö on jäänyt kuntien päätettäväksi ja millä tavoin valmiussuunnittelua kehitetään. Vuonna 2021 voimaan tulevan lain myötä kuntien riskienarviointi ja valmiustoiminta paranevat, mutta se edellyttää kuntatoimijoiden osalta tiivistä yhteistyötä ja tilannekuvan arvioimista säännöllisesti.

Laki ei sinänsä tuo esille sitä, mitä valmiussuunnitelman tulisi nykyisellään sisältää (minimitaso). Jatkossa alueen sairaanhoitopiirin valmiussuunnitelmaan tietoa keräävien ja suunnitelmia laativien toimijoiden päätettäväksi jää, mitä suunnitelma sisältää. Tämä voi johtaa eri sairaanhoitopiirien välisiin eroihin kuntien ohjauksessa, mikä tuo ristiriitaa lain tarkoittamalle tavoitteelle yhtenäistää ja kehittää valtakunnallisesti valmiustoimintaa.

Lisäksi alueellinen terveydenhuollon ja sosiaalihuollon valmiussuunnitelman tulee olla yhtenäinen kokonaisuus, vaikka tilannekuvaus ja riskienarviointi tulisi omilta toimialueiltaan. Kokonaisuuden hallinnan vuoksi tarvitaan toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä kuntatasolla, mutta myös alueellisessa ohjauksessa sairaanhoitopiirin ja kuntien välillä.

Muita kommentteja

-

Haataja Mirva

Taivalkosken kunta - Hallintosihteeri Mirva Haataja, kunnanjohtaja Kaisu Lehtinen-Nevalainen ja Taivalkosken kunnanhallituksen jäsenet